

Scheppingskerk, een beleidspresentatie
teksten en dia's

Rapport nr. 497

oktober 2002

drs. G.P. de Jong

KASKI
beleidsonderzoek naar godsdienst en levensbeschouwing

Toernooiveld 5
6525 ED Nijmegen
Postbus 6656
6503 GD Nijmegen

tel. 24 365 35 31
fax 24 365 34 85
www.kaski.kun.nl
info@kaski.kun.nl

Voorwoord

Dit rapport bevat een onderdeel van een beleidspresentatie van de Zwolse Hervormde wijkgemeente Scheppingskerk en van de Zwolse Hervormde Diaconie, namelijk de tekst die bij de presentatie hoort. Het video-gedeelte van de presentatie, een dia-serie als beamer-presentatie bestand, staat op de bijbehorende cd-rom.

Het KASKI is in samenwerking met de Scheppingskerkgemeente met een presentatie in digitale vorm een nieuwe weg ingeslagen. Als beleidscommunicatieve bijdrage past dit project in de lijn van het KASKI als instituut voor beleidsonderzoek naar kerk en levensbeschouwing.

De gepresenteerde gegevens bieden de mogelijkheid aan de kerkelijke gemeente zichzelf te positioneren binnen de kerkelijke (en bredere) situatie van Zwolle. Het vormt daarmee een markeringspunt: de stand van zaken van de beleidsvoornemens is op-gemaakt, er zijn relaties gelegd tussen beleidsvoornemens van instanties (in dit geval van wijkgemeente en stedelijke diaconie) en er zijn lijnen uitgezet voor de toekomst. Zo kan de presentatie er aan bijdragen om op een adequate manier kerk te zijn in Zwolle.

Dr. Leo Spruit
directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
1 Scheppingskerk	6
2 Diaconie	18
3 Scheppingskerk en diaconie	27

Inleiding

In 1992 werd de predikantsvacature van de Scheppingskerk ingevuld door een nieuwe predikant. Deze fulltime predikant, Egbert van Veldhuizen, werd officieel beroepen als deels gemeentepredikant en deels diaconaal predikant.

Hij volgde als gemeentepredikant ds. Gerrit Messie op. De Scheppingskerkgemeente heeft zich ten tijde van ds. Messie ontwikkeld als een gemeente waar de liturgie met zorg werd samengesteld en gevierd. Door deze profilering voelde ook mensen van buiten Holtenbroek (de wijk in Zwolle Noord dat officieel het gebied van de Scheppingskerkgemeente vormt) zich thuis in de Scheppingskerk.

De wijk Holtenbroek kent zijn eigen sociale problematiek, zeker bepaalde delen van de wijk zouden kunnen worden aangeduid als sociaal zwakkere buurten. Haar betrokkenheid op de wijk bracht de gemeente ertoe niet alleen een nieuwe predikant te zoeken die verder wil gaan binnen de ontwikkelde liturgische traditie van de gemeente, maar die tevens bijzondere diaconale aandacht vanuit en met de gemeente aan Holtenbroek wil besteden.

Vanuit die overwegingen heeft de gemeente de predikant Van Veldhuizen beroepen die enerzijds gemeentepredikant is, anderzijds diaconaal predikant voor heel Zwolle is, waarbij diaconale aandacht aan Holtenbroek tot de kerntaken behoort. Het gaat om een heel specifiek profiel van werkzaamheden dat werd gevraagd die door Van Veldhuizen voortvarend zijn opgepakt. Het is niet in de laatste plaats zijn verdienste dat de Scheppingskerkgemeente en het diaconaat is geworden tot wat het nu is.

Tegelijk ging de secularisatie en ontkerkelijking de Scheppingskerk niet voorbij, zoals die aan geen enkele kerk voorbij gaat. Naast inhoudelijke verdieping en verbreding ziet de gemeente zich dan ook geconfronteerd met teruggang in ledental. Die teruggang in ledental geldt – nogmaals – heel kerkelijk Zwolle evenals kerkelijk Nederland. Het getij verloopt in kerkelijk Nederland en daardoor moeten de bakens worden verzet.

In haar beleidsplan heeft de Scheppingskerk aangegeven wat haar positie zou kunnen zijn binnen de veranderde en veranderende omgeving van Zwolle, wat zij nu haar bakens wil zetten. Daarbij komt, natuurlijk, de liturgische traditie en het diaconale engagement van de gemeente in naar voren. Het beleidsplan wil laten zien dat de Scheppingskerkgemeente weliswaar klein van omvang mag zijn, maar inhoudelijk een onmisbare inbreng heeft binnen de veelkleurigheid van (gelovig) Zwolle.

Eerder heeft de kerkenraad van de Scheppingskerkgemeente de assistentie ingeroepen van Gert de Jong, eerst nog kerkelijk werker/missionair toeruster in Zwolle, later freelance onderzoeker en gemeenteopbouwconsulent. Vanuit die eerdere samenwerking is hij nu vanuit het KASKI gevraagd het huidige beleidsplan verder te analyseren, en vandaaruit een presentatie te maken.

Vanwege de inhoudelijke en personele verbanden tussen Scheppingskerkgemeente en diaconie is ook een hoofdstuk aan het beleidsplan van de diaconie van Hervormd Zwolle gewijd en aansluitend een hoofdstuk die de verbinding tussen deze twee hoofdstukken nog eens expliciteert.

De presentatie is gemaakt voor een beamer-presentatie (Corel-Presentations) is op cd-rom bij dit rapport gevoegd in vier versies:

- module 1 met de beleidspresentatie van de Scheppingskerkgemeente;
- module 2 met de beleidspresentatie van de Hervormde Diaconie;
- module 3 met de beleidspresentatie van de verbanden tussen Scheppingskerkgemeente en Hervormde Diaconie;
- de drie modules samengevoegd in een geheel.

De tekst van de presentatie staat in dit rapport.

Voor het gebruik van de tekst bij de presentatie is het goed te weten dat de opsomtekens in de kantlijn telkens een volgende stap (muisklik) in de presentatie aangeven. Dit betekent de ene keer een andere dia of diaserie, een andere keer een nieuwe tekst binnen de getoonde dia.

1 Scheppingskerk

- ▶ openingsdia Scheppingskerk inclusief foto
- ▶ Scheppingskerk,
gemeente in het hart van Zwolle
een presentatie

[Eerste dia's komen automatisch langs nadat de tweede dia is gestart.]

Zwolle, hoofdstad van de provincie Overijssel. Een stad met ruim 100.000 inwoners. Hier wonen mensen, leven ze en werken ze. Mensen leven zelden alleen, ze zoeken elkaar op om met elkaar te wonen en te werken, lief en leed te delen, plezier te maken, dingen samen te ondernemen, te bespreken, te trouwen en te rouwen.

[wachten tot de dia met plattegrond van Holtenbroek getoond wordt.]

In Zwolle staat de Scheppingskerk, in de wijk Holtenbroek, een van de wijken in Zwolle Noord. Ook hier wonen en werken mensen. Ook hier leven ze samen. In het leven van een aantal mensen heeft de Scheppingskerk een plaats. Over de Scheppingskerk gaat het in deze presentatie.

[automatische presentatie loopt tot dit punt]

- ▶ Wat is de Scheppingskerk voor een kerk,
- ▶ hoe is zij te omschrijven,
- ▶ hoe ziet zij zichzelf in kerkelijk Zwolle, in het leven van Zwollenaren.
- ▶ En ook gaat het om de vragen van welke betekenis deze gemeente kan zijn
- ▶ voor andere kerken en
- ▶ wat haar plek kan zijn binnen de kerkelijke en gelovige pluraliteit in Zwolle. Hoe wil ze dat anderen haar zien? Dit alles staat in het perspectief van de toekomst van de geloofsgemeenschappen in Zwolle.

- ▶ De Scheppingskerk
- ▶ is een van de wijkgemeentes van de Hervormde Gemeente Zwolle. Kerkelijk gezien is Zwolle verdeeld in een aantal wijken,
- ▶ waarvan de Scheppingskerk officieel de hervormde wijkgemeente 11 is.
- ▶ Het geografische gebied van de Scheppingskerk is Holtenbroek in Zwolle-Noord

- ▶ Net als in vele andere kerken
- ▶ zijn
- ▶ vieren,
- ▶ dienen en
- ▶ leren de kernactiviteiten van de gemeente.
- ▶ Mensen komen zondags naar de eredienst, om te zingen, te bidden, uit de Bijbel te lezen en elkaar en God te ontmoeten.
- ▶ In het diaconaat treedt de gemeente op
- ▶ als helper waar geen helper is.
- ▶ Als gemeente is zij een gemeenschap van discipelen, leerlingen, die hun leven lang bezig zijn te leren geloven en te groeien in geloven.

- ▶ Meer nog met de termen leren, vieren en dienen zijn de kernactiviteiten van de Scheppingskerk te omschrijven als *spiritualiteit* en *solidariteit*. Met deze woorden is de inzet voor mens en samenleving en inkeer tot jezelf, elkaar en God van deze gemeente te beschrijven.

- ▶ *[De volgende dia is de eerste uit een serie die vanzelf gaan tot]*

- ▶ De Scheppingskerk heeft in haar bestaan vanaf de zestiger jaren een liturgische traditie ontwikkeld.
- ▶ Zij sluit aan bij de klassieke oecumenische liturgie.
- ▶ Het is de orde van dienst zoals die ontstond toen oecumenische ontwikkelingen en terug-naar-de-vroeg-christelijke-bronnen elkaar vonden. De liturgie kent o.a.
- ▶ een smeekgebed (kyrie) en loflied (gloria)
- ▶ en volgt de schriftlezingen volgens een leesrooster.
- ▶ Het is een orde van dienst die thans in veel SoW-kerken gebruikelijk is, maar de Scheppingskerk deed in de jaren 60 en 70 pionierswerk binnen de protestantse kerken met deze diensten. Zo heeft zij een belangrijke bijdrage geleverd aan de liturgische ontwikkeling in Zwolle en de rest van Nederland.

- ▶ De ontwikkeling staat niet stil, maar is nog steeds in beweging. Een aantal elementen die de laatste jaren hun plaats hebben gekregen in de vieringen is onder andere:
- ▶ gemeenteleden hebben een actieve inbreng in de dienst;
- ▶ er is aandacht voor de kinderen in de dienst;
- ▶ kinderen spelen daarbij een actieve rol;
- ▶ muziek en zang hebben een belangrijke bijdrage in de vormgeving van spiritualiteit;

- ▶ de gemeente is in ontwikkeling naar een eucharistische gemeente;
- ▶ dat wil zeggen dat het Avondmaal vaker wordt gevierd

- ▶ en een belangrijke plaats krijgt.
- ▶ Het vieren van het geschenk van de genade van God en het delen met elkaar worden zo hecht verbonden, verbeeld en beleefd;
- ▶ vandaar uit wordt de verbinding gezocht met de situatie waarin we leven.
- ▶ Naast aandacht voor de christelijke traditie in de verkondiging
- ▶ krijgen joodse exegese en spiritualiteit hun aandacht,
- ▶ evenals islamitische exegese en spiritualiteit;
- ▶ zo komen Tenach, Evangelie en Koran aan het woord;

- ▶ De
- ▶ liturgische kalender
- ▶ en het oecumenisch leesrooster worden gevolgd;
- ▶ en er is aandacht voor de religieuze kalender van jodendom en islam.

- ▶ Met elkaar werkt de gemeente zo aan liturgische vieringen waar mensen leren, vieren, dienen en delen;
- ▶ waar ze worden aangesproken, maar ook tegengesproken;
- ▶ waar ze worden bemoedigd en getroost en opgeroepen en uitgedaagd;
- ▶ waar ze lief en leed delen met elkaar en met de Eeuwige.

- ▶ Door haar specifieke invulling van de liturgische vieringen voelt een vaste kring van mensen zich bij de gemeente en haar kerkdiensten betrokken. En die kring is de afgelopen tien jaar gegroeid, tegen de ontwikkeling van ontkerkelijking in. De mensen die zich hier thuis voelen zijn:
 - ▶ hervormden uit Holtenbroek;
 - ▶ mensen die in Holtenbroek hebben gewoond en verhuisd zijn buiten de wijk;
 - ▶ ook hervormden van buiten Holtenbroek vinden hun plek in de Scheppingskerk;
 - ▶ evenals hervormden van buiten Zwolle.
 - ▶ Een aantal van de laatste drie groepen heeft zich via zogenaamde perforatie laten inschrijven bij de Scheppingskerk, zij willen er vieren, voelen zich erbij betrokken en willen daarom ook lid zijn van deze gemeente.

- ▶ Hoewel de Scheppingskerk officieel een *hervormde* gemeente is, voelen niet alleen hervormden zich welkom. Ook:
 - ▶ remonstranten;
 - ▶ doopsgezinden:
 - ▶ synodaal gereformeerden;
 - ▶ vrijgemaakt gereformeerden;
 - ▶ rooms-katholieken en
 - ▶ niet-kerkelijken vieren de liturgie mee.

- ▶ Een tweede begrip dat kenmerkend is voor de Scheppingskerk is solidariteit.
 - ▶ De gemeente is betrokken bij mensen die in de knel zitten
 - ▶ en ondersteunt mensen en
 - ▶ bewegingen die opkomen voor mensen in de knel.
 - ▶ Hierbij staat steeds centraal
 - ▶ dat hulpvragers hun waardigheid behouden of terugkrijgen. Vanuit de vraag van de ander en om wille van de ander werkt de gemeente in de directe leefwereld van mensen, voor hun rechten in solidariteit.
-
- ▶ Dit geldt voor
 - ▶ de hele gemeente en krijgt in het bijzonder zijn uitwerking in
 - ▶ het werk van de diaconie en
 - ▶ de diaconaal predikant.
 - ▶ De diaconaal predikant van Zwolle en de wijkpredikant van de Scheppingskerk zijn dezelfde persoon, Egbert van Veldhuizen. In 1992 werd de deelvacature in de Scheppingskerk, die was ontstaan na het vertrek van de vorige predikant, aangevuld met een nieuwe vacature, die van een diaconaal predikant. Een belangrijk deel van die taken wordt uitgevoerd in Holtenbroek.
 - ▶ Formeel gaat het dus om één persoon met twee verschillende functies.
 - ▶ De afgelopen jaren is deze personele unie steeds meer uitgegroeid tot een inhoudelijke verbondenheid.
-
- ▶ De diaconie is in haar taak betrokken op de wijkgemeente, de stad, en land en wereld. Een aantal van de activiteiten is:
 - ▶ deelname aan de liturgie, zoals
 - ▶ mededelingen,
 - ▶ lezingen,
 - ▶ inzameling,
 - ▶ dienst aan de Tafel;
 - ▶ contact met 'het Holtrust', huis voor mensen met een verstandelijke handicap;
 - ▶ zorg voor bloemen aan mensen waar een bemoediging op z'n plaats is;
 - ▶ attenderen op studiedagen;
-
- ▶ Pastoraat en diaconaat
 - ▶ zijn in de Scheppingskerk hecht geïntegreerd en dat betekent dat
 - ▶ de diaconie ook haar rol heeft in het bezoekwerk in de wijk
 - ▶ en bijvoorbeeld bij kerkbalans.
 - ▶ Natuurlijk hoort het begeleiden van individuele hulpvragen ook tot haar taak.
 - ▶ Vanuit hun solidariteit met mensen in de knel, werken mensen die zich verbonden voelen met de Scheppingskerk met tal van groepen en organisaties samen die een directe verbinding hebben met het diaconaat

- ▶ De diaconie is steeds bezig verbindingen te leggen tussen globale, landelijke en stedelijke thema's enerzijds, en de wijkgemeente anderzijds. Zij probeert de wijkgemeente te betrekken bij het diaconale aandachtsveld door te informeren en te engageren.
- ▶ De
- ▶ 'wijkpredikant' van de Scheppingskerk is tevens diaconaal predikant.
- ▶ Egbert van Veldhuizen.
- ▶ Formeel dus predikant van de hervormde gemeente.
- ▶ Maar net als sociale problematiek en samenlevingsvragen zich niet laten indelen naar kerkgrenzen is het werk van de diaconaal predikant evenmin af te bakenen tot de hervormde gemeente, of de kerken.
- ▶ Hij is dan ook telkens te vinden op de raakvlakken van kerk en samenleving,
- ▶ bij voorkeur naast mensen in de knel of naast mensen die opkomen voor mensen in de knel.

- ▶ Een greep uit
- ▶ de activiteiten en betrokkenheid laat het volgende zien:
- ▶ Werkgroep Welzijn en Levensbeschouwing (WWL);
- ▶ Adoptiewerkgroep;
- ▶ Grote Steden Beleid (GSB);
- ▶ de Lokale Sociale Structuurschets (LSS) waarin de sociale (dwars)verbanden in Zwolle worden weergegeven;
- ▶ de tweede Sociale Conferentie die in verband met de LSS is georganiseerd;
- ▶ interreligieuze dialoog (Samen Leven Anders geloven (SLAG));
- ▶ vluchtelingenthematiek;
- ▶ inloophuis De Bres;
- ▶ uitwisseling met Ghanezen in de Bijlmer (Ga naar Ghana).
- ▶ Een aantal activiteiten worden hier toegelicht.

- ▶ De *Werkgroep Welzijn en Levensbeschouwing*
- ▶ is een platform voor mensen met een uitkering en mensen die met hen solidair willen zijn.
- ▶ Aandachtspunten zijn bijvoorbeeld oprichting en optimalisering van een cliëntenraad voor uitkeringsgerechtigden.

- ▶ De *Adoptiewerkgroep*
- ▶ heeft twee overheidsbestuurders 'geadopteerd',
- ▶ Theo Rietkerk als lid van de Tweede Kamer en
- ▶ Hennie Willems als Raadslid, en in die functie voorzitter van de Zwolse Raadscommissie Werk en Welzijn.

- ▶ Regelmatig worden ontmoetingen belegd tussen de bestuurders en de uitkeringsgerechtigden om de bestuurders bij de concrete dagelijkse gang van zaken van uitkeringsgerechtigden te bepalen. Het zijn confronterende en leerzame ontmoetingen voor beide partijen.

- ▶ In het *Grote Steden Beleid*
- ▶ zoekt de overheid contact met groepen en organisaties die werken aan de kwaliteit van het leven. De kerken kunnen daarin gesprekspartner zijn. In Zwolle is dat in ieder geval gezien en als zodanig aangekaart. Er is nu overleg tussen burgerlijke gemeente en kerken.
- ▶ Het is een pilot-project dat bijvoorbeeld de landelijke Raad van Kerken met interesse volgt.

- ▶ Onder titel *Samen Leven Anders Geloven*
- ▶ krijgt de interreligieuze dialoog in Zwolle gestalte. Met regelmaat ontmoeten moslims, joden en christenen elkaar om te praten over overeenkomsten en verschillen in hun religieuze tradities. Zo leren vertegenwoordigers van drie belangrijke religieuze tradities elkaar kennen en daarmee hun eigen religieuze traditie beter verstaan. Maar evenzo vormen dergelijke ontmoetingen een bijdrage aan het samenleven van verschillende groepen in de Zwolse samenleving.

- ▶ Naast de regelmatige ontmoetingen in het kader van de interreligieuze dialoog organiseert de werkgroep SLAG ook al jaren op de eerste zondag van het jaar een inter/multi-religieuze gebedsdienst. Hier komen voorgangers van moskee, kerk en synagoge en gelovigen bij elkaar om samen te bidden. Ieder vanuit de eigen traditie, voor het heil van alle mensen.

- ▶ De nieuwe *vluchtelingenwet*
- ▶ maakt de positie van een groot aantal vluchtelingen onzeker tot onmenselijk.
- ▶ De Zwolse kerken hebben inmiddels een traditie opgebouwd wat betreft hulp aan vluchtelingen in de knel (denk aan de kerken dat kerkasiel verleend is).

- ▶ *Inloopcentrum De Bres*
- ▶ is niet alleen een initiatief van kerken, maar is te omschrijven als een interreligieus of interlevensbeschouwelijk initiatief. Mensen die behoefte hebben aan een lekkere stoel om op te zitten, een kopje koffie, de ontmoeting met anderen en een luisterend oor, vinden hun plek in De Bres.
- ▶ Een groep van veertig vrijwilligers zorgt ervoor dat die plek een gastvrije plek is, of een ‘gastvriendschappelijke’ plek, zoals ze dat zelf noemen.
- ▶ Naast de vertegenwoordigers van verschillende levensbeschouwelijke stromingen

- ▶ zijn ook welzijnsinstanties, zoals Thuiszorg en GGD en de burgerlijke overheid betrokken bij en geïnteresseerd in De Bres. Dat het inloophuis tegemoet komt aan de wensen van mensen, blijkt uit de hoge bezoekersaantallen.

- ▶ Spiritualiteit en solidariteit
- ▶ kunnen wel worden onderscheiden, maar worden, zeker in de Scheppingskerk, niet los van elkaar gehouden. De twee begrippen werken op elkaar in en dat betekent dat ze op elkaar voortbouwen en elkaar versterken.
- ▶ Evenmin moet de indruk ontstaan dat solidariteit alleen maar beperkt blijft tot diaconie en diaconaal predikant.

- ▶ Een belangrijk onderdeel van de spiritualiteit van de Scheppingskerk
- ▶ is de viering van het Heilig Avondmaal.
- ▶ De gemeente komt bij elkaar om in herinnering aan Jezus en in verwachting van het Koninkrijk van God brood en wijn te delen.
- ▶ Vanuit dit symbolische delen komen dan vragen op als:
- ▶ Wat is delen met elkaar?
- ▶ Wat verwachten we dan als we vieren in de verwachting van het Koninkrijk van recht en vrede?
- ▶ Als we zondags delen als gemeente, hoe werkt dat dan door in het delen in het dagelijks leven van gemeenteleden en van de gemeente?

- ▶ Spiritualiteit
- ▶ beleven in het licht van een solidaire gemeente brengt zo vragen en antwoorden op tafel die de spiritualiteit verdiepen.

- ▶ Solidair zijn met mensen die in de knel geraakt zijn,
- ▶ blijkt vaak solidair zijn met mensen die telkens in de knel komen. En waar op één plek vooruitgang geboekt wordt, lijkt het soms dat op andere plekken nieuwe tegenslagen en nieuw onrecht zichtbaar worden. Solidair zijn betekent dan een niet aflattende betrokkenheid.
- ▶ Dat is alleen vol te houden als er naast inzet ook inkeer is.
- ▶ Weet hebben van de menselijke condities (noch engel, noch duivel) is dan heilzaam.
- ▶ Elkaar bemoedigen is noodzakelijk.
- ▶ Weten dat je als individu er niet alleen voor staat en dat je het als gemeente ook bij God neer kunt leggen kan vertrouwen wekken.

- ▶ Solidair zijn als gemeente van Jezus Christus veronderstelt zo het bidden, samenzijn en het leren uit de Bijbel. Het versterkt de solidariteit.

- ▶ Deze hechte verbintenis
- ▶ van spiritualiteit en solidariteit wordt wel aangeduid met de term
- ▶ diaconale spiritualiteit.
- ▶ In de Scheppingskerk wordt zij geleerd en beleefd, en verder ontwikkeld.

- ▶ *[Er volgen nu een aantal dia's als intermezzo die elkaar vanzelf opvolgen. De tekst 'onder' deze dia's luidt:*

Net als alle kerken in Nederland staat de Scheppingskerk in een geseclariseerde samenleving. De Scheppingskerk heeft daarbinnen haar plekje gevonden en wil die plek daarin graag behouden. Wat kan haar toekomst dan zijn en wat is haar belang voor de toekomst?

De automatische serie dia's eindigt met de dia met de tekst 'Toekomst']

Wat in de Scheppingskerk gebeurt kan voor vele andere kerken in Zwolle en daarbuiten behulpzaam en leerzaam zijn.

In het nu volgende komt aan de orde:

- ▶ het belang van de Scheppingskerk voor kerk en stad, onderscheiden naar:
 - ▶ Scheppingskerk en andere kerkelijke gemeentes;
 - ▶ Scheppingskerk en de gelovigen;
 - ▶ Scheppingskerk en de stad.
- ▶ De toekomst van de Scheppingskerk moet worden vastgelegd in een beleid of toekomstscenario. Daarover worden hier twee punten opgemerkt toegespitst op de organisatorisch invulling van:
 - ▶ Samen op Weg in Zwolle-Noord en
 - ▶ Scheppingskerkgemeente.

- ▶ Het belang van de Scheppingskerk voor andere kerkelijke gemeentes is o.a.:
 - ▶ de verbindingslijnen tussen religieuze tradities;
 - ▶ de groei naar een eucharistische gemeenschap.

- ▶ Binnen de Scheppingskerk
 - ▶ heeft men ook een benadering voor kerkbalans uitgewerkt. Niet iedereen wil op dezelfde manier bij de gemeente betrokken zijn en niet iedereen kan en wil evenveel bijdragen. Anders gezegd, betrokken zijn en bijdragen betreffen twee verschillende zaken. Hoe zich die tot elkaar kunnen verhouden en hoe daar als gemeente mee om te gaan, is uitgewerkt tijdens een aantal kerkbalansrondes. Het zijn ervaringen waar anderen hun voordeel mee kunnen doen.
 - ▶ Enige jaren geleden startte de gemeente het project *Kijk op je wijk*. Een kennismakingsronde om hernieuwd kennis te maken met de ingeschrevenen en van-

uit deze gegevens het kerkelijk beleid verder te ontwikkelen. De ervaringen van het project zijn de moeite waard om elders te gebruiken.

- ▶ De verbinding van spiritualiteit en soliditeit die zich vertaalt in *diaconale spiritualiteit* is een ontwikkeling waar veel gemeentes van kunnen leren en waar vele anderen hun ervaringen bij kunnen inbrengen.

- ▶ De huidige kerkelijke en gelovige situatie
- ▶ wordt vaak aangeduid met *pluriformiteit*. Dat wil zeggen dat er allerlei verschillende vormen van geloofsbeleving en uitdrukkingen van het geloof bestaan. De een voelt zich prettig bij een kerkdienst met een wetslezing, de ander weet zich verbonden met de Heer als een Kyrie wordt gebeden en een Gloria gezongen. Voor de een biedt het geloof vooral steun en ziet God daarom als de Trooster, voor anderen is geloven een telkens opnieuw oproepen worden zich in te zetten voor Vrede en Recht; voor hen is God veel meer de Bondgenoot.
- ▶ Pluriformiteit is geen normatief begrip, anders gezegd: het zegt niet hoe het zou moeten zijn, het beschrijft de feitelijke situatie: er is veelvormigheid binnen de kerken.
- ▶ Theologisch kan dat worden geduid als: God en het geloof zijn te groot om binnen één vorm gestalte te krijgen.
- ▶ En dus zoeken en vinden verschillende gelovigen vormen geloofsbeleving die bij hen passen. Of nog weer anders gezegd: pluriformiteit is het resultaat van het feit dat iedereen een persoonlijk antwoord geeft op Gods overvloedige genade. Een antwoord dat men passend vindt en waarvoor men uitdrukking zoekt die bij mensen past.

- ▶ In Zwolle
- ▶ zien we die pluriformiteit ook:
- ▶ er zijn diverse kerkgenootschappen met hun leden en
- ▶ ook binnen de hervormde gemeente is er pluriformiteit: er is een hervormde wijkgemeente met gereformeerde bondsmentaliteit, er is een gemeente met ruimte voor evangelische inbreng; de ene keer zal een gemeente gezien haar omgeving misschien meer aandacht hebben voor kinderen en jonge gezinnen, terwijl in een andere gemeente meer oudere gemeenteleden samenkomen. Bij de een is gemeente-zijn vooral de kerkdienst op zondagmorgen, voor een ander bestaat het kerkelijk leven uit tal van doordeweekse activiteiten.
- ▶ Binnen die pluriformiteit heeft de Scheppingskerk ook haar plaats. Ze heeft een eigen manier gevonden om de gemeenschap met God te vieren.
- ▶ Zo gezien heeft de Scheppingskerk wat te bieden aan de gelovigen in Zwolle.

- ▶ De bijdrage
- ▶ van de leden van de gemeente en allen die zich met de gemeente verbonden voelen aan het welzijn van de stad levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van Zwolle.

- ▶ Mensen in de knel worden recht gedaan;
- ▶ Uitwisseling en ontmoeting wordt gestimuleerd;
- ▶ Mensen leren anderen waarderen in hun anderszijn.
Anders gezegd: niet alleen de kerken hebben iets aan de Scheppingskerk, de stad is eveneens gebaat met een plek van waaruit mensen zich willen inzetten voor hun leefomgeving.
Kortom: de Scheppingskerk heeft andere gemeentes wat te bieden en omgekeerd de Scheppingskerk deelt graag mee in wat andere gemeentes bieden. Ze ziet zich bij voorkeur als een gemeente die in samenwerking en harmonie met anderen gemeente van Jezus Christus wil zijn.
En ook: de Scheppingskerk heeft stad en wereld wat te bieden.

- ▶ De Scheppingskerkgemeente is in de loop der jaren ontwikkeld van een wijkgemeente naar een mentale gemeente. We zagen het hiervoor al, dat zij in haar vieringen ook mensen van buiten wijk 11 aantrekt en dat zij in haar diaconaal handelen buurt- en kerkgrenzen ver overschrijdt.
- ▶ Het ligt dan ook voor de hand dat de Scheppingskerk voor zichzelf in de toekomst een plaats als mentale, of categoriale gemeente ziet.
- ▶ Bij het uitwerken van de toekomst van de gemeente moet een aantal onderdelen worden meegenomen:
 - pastoraat in Holtenbroek (het gebied van wijkgemeente 11);
 - ontwikkelingen rondom Samen op Weg in Zwolle en in het bijzonder Zwolle-Noord;
 - plaats van de diaconaal predikant;
 - de uitstraling van de gemeente naar overige gemeentes en kerkenwerk, met name op het gebied van diaconale spiritualiteit.

- ▶ In het toekomstplan wordt een onderscheid gemaakt tussen
- ▶ wijkgemeente 11 en
- ▶ de mentale gemeente Scheppingskerk.

- ▶ De wijkgemeente 11 krijgt haar plaats als onderdeel van de SoW-wijkgemeentes in Zwolle-Noord, met de daarbij horende kerkelijke organisatie, en pastorale bearbeiding. Dat ziet er dan bijvoorbeeld als volgt uit:
 - ▶ één SoW-gemeente in Zwolle-Noord, bestaande uit
 - ▶ de hervormde wijkgemeente 4 (Aa-landen) en
 - ▶ Hervormde wijkgemeente 11 (Holtenbroek);
 - ▶ de gereformeerde wijkgemeente De Hoeksteen en
 - ▶ vooralsnog twee kerkgebouwen:
 - ▶ Sionskerk en
 - ▶ Hoeksteen;

- ▶ pastorale beroepskrachten die op grond van geografische (wijk) indeling en/of aandachtsvelden het werk verdelen;

- ▶ Het plaatje ziet er voor de mentale gemeente Scheppingskerk als volgt uit:
 - ▶ de mentale gemeente heeft een eigen plaats binnen Zwolle
 - ▶ en staat dus los van Zwolle-Noord;
 - ▶ de formeel niet, maar inhoudelijk wel bestaande koppeling tussen de geloofsgemeenschap van de Scheppingskerk en het diaconaal predikantschap krijgt nu organisatorisch haar plaats
 - ▶ diaconaal predikant blijft een stedelijk functionaris;
 - ▶ diaconaal predikant is de vaste voorganger van de mentale gemeente;
 - ▶ de mentale gemeente houdt haar vieringen op een passende locatie in Zwolle (en niet per se in het gebouw van de Scheppingskerk in Holtenbroek);

- ▶ En voorts:
 - ▶ de mentale gemeente heeft een binnencirkel namelijk
 - ▶ de geloofsgemeenschap die deelneemt aan de vieringen en
 - ▶ zich het lot aantrekt van mensen in de knel.
 - ▶ De pastorale zorg voor de binnencirkel valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeente (en laat zich dus niet geografisch of kerkelijk omschrijven);
 - ▶ de mensen in de knel hoeven geen kerkgangsters te zijn, zorg aan hen is niet kerkelijk gelabeld en loopt via de Bres, WWL, en andere netwerken van diaconaat en de diaconaal predikant.

- ▶ In dit dubbelportret van wijkgemeente 11 naast de mentale Scheppingskerkgemeente...
 - ▶ krijgt de Scheppingskerkgemeente de ruimte om haar spiritualiteit en solidariteit verder te ontwikkelen en verder op elkaar te betrekken;
 - ▶ heeft zij een volwaardige plaats binnen de huidige kerkelijke organisatie;
 - ▶ bevindt ze zich in de positie dat ze zich door en voor de Zwolse SoW-kerken als centrum van ontwikkeling van diaconale spiritualiteit kan profileren.

- ▶ Samenvattend zien we de Scheppingskerkgemeente als:
 - ▶ een gemeente die van geografische gemeente is ontwikkeld naar mentale gemeente;
 - ▶ een gemeente met kernactiviteiten die zijn te omschrijven met de termen solidariteit en spiritualiteit. Ze komen samen in het begrip diaconale spiritualiteit;
 - ▶ een vierende gemeente die vanuit de invalshoek van spiritualiteit bijdroeg en bijdraagt aan de liturgische ontwikkeling.

- ▶ en

- ▶ die met haar vieringen een groeiende groep mensen weet aan te spreken en te binden.
 - ▶ een dienende gemeente die vanuit de invalshoek van solidariteit zich het lot aantrekt van mensen in de knel.
 - ▶ die vanuit de inzet van diaconie en vooral diaconaal predikant telkens verbindingen legt tussen de werkelijkheid van het leven en de belevingswereld van het geloven.
-
- ▶ De Scheppingskerk ziet haar toekomst als mentale gemeente
 - ▶ met eigen vieringen op een eigen vierplek;
 - ▶ met de diaconaal predikant als voorganger;
 - ▶ los van een geografische wijk
 - ▶ met een eigen pastorale verantwoordelijkheid;
 - ▶ in constructieve afstemming en samenwerking met andere Zwolse SoW-kerken.

2 Diaconie

[openingsdia:

Diaconie; naar het beleidsplan Op weg naar een diaconale ecclesiologie

Na het doorklikken van de openingsdia gaat de presentatie automatisch lopen. Een aantal foto's die met diaconaat te maken hebben komen voorbij. De automatische serie stopt bij de eerste tekst dia.]

In deze presentatie gaat het over diaconie, in het bijzonder de diaconie van de Hervormde Gemeente Zwolle. Een aantal onderwerpen komen aan de orde:

- ▶ Wat is diaconaat?
 - ▶ Activiteiten van de diaconie, beschreven naar werkvelden en prioriteiten
 - ▶ Organisatie van de diaconie;
 - ▶ Contacten;
 - ▶ Diaconaal predikant.
-
- ▶ Diaconie,
 - ▶ dat is de dienst van de kerk aan mensen en wereld.
 - ▶ Diaconie is helpen waar geen helper is. Soms gaat het om wildvreemde mensen die in diepe ellende zitten helpen het hoofd boven water te houden, soms gaat het om gemeenteleden die even een klein steuntje nodig hebben een helpende hand bieden.
 - ▶ Telkens gaat het om
 - ▶ mensen en telkens gaat het om
 - ▶ menswaardigheid. Beide begrippen zijn wezenlijk, want in haar dienst aan mensen kijkt de kerk niet wie in nood is of een steuntje nodig heeft. “Geen aanzien des persoons” heet dat in kerkelijke taal.
-
- ▶ De Bijbel vertaalt daar een mooi verhaal over, namelijk het verhaal van de barmhartige Samaritaan. In dat verhaal ligt een mens in nood langs de kant van de weg. Al er iemand langs komt van een andere etnische groep, zoals we dat tegenwoordig zouden noemen, speelt etniciteit geen rol, maar het feit dat hier een mens in nood is. En dus wordt er geholpen.
 - ▶ Het plaatje van de Barmhartige Samaritaan die een mens in nood helpt is het logo van de diaconie.
-
- ▶ Het tweede centrale element is de menswaardigheid. Mensen worden geholpen om ze weer op de been te zetten, zodat ze met opgeheven hoofd en eigen waardigheid verder kunnen.
 - ▶ Dat mensen hulp nodig hebben, heeft er meer te maken dat zaken soms niet eerlijke verdeeld zijn. Aan deze kant van de wereld is veel meer geld en voedsel dan aan de andere kant. En sommige mensen hebben veel meer te besteden dan anderen.

- ▶ Helpen is voor de diaconie dan ook vaak delen.
- ▶ Dat delen leert en oefent de kerk als ze het Avondmaal viert. Dat is de maaltijd van de Heer, omdat Jezus voor Zijn dood met Zijn leerlingen nog een keer samen heeft gegeten. Tijdens die maaltijd deelde Hij brood en wijn. Nog altijd als in de kerk Avondmaal wordt gevierd wordt gedeeld wat aanwezig is. Zo brengt de kerk bij zichzelf weer in herinnering dat ze in navolging van Jezus deelt. De diakenen spelen een belangrijke rol hierbij. Ze zijn als het ware de delers bij uitstek. Ook bij de collecte of inzameling in de kerk spelen diakenen een belangrijke rol; ze zamelen in om wat ze ophalen te delen met mensen die dat nodig hebben.

- ▶ Zo staan diakenen
- ▶ met een been in de kerk, als ze collecteren of het Avondmaal bedienen en
- ▶ met het andere been in de samenleving als ze mensen met nood of vragen helpen. Wanneer deze twee kanten van het diaconaat telkens op elkaar worden betrokken is de kerk op weg naar een diaconale ecclesiologie. Dat is het beleidsvoornemen van de Diaconie van de Hervormde Gemeente Zwolle.

- ▶ Diakenen spelen een belangrijke rol in het reilen en zeilen van de kerk. Ze spelen een rol bij
- ▶ de erediensten;
- ▶ bij het betrekken van gemeenteleden en anderen bij de diaconale thematiek.
- ▶ Voor hun diaconaat gaan diakenen buiten de kerkmuren, ze gaan als het ware van de gemeente de wijk in.
- ▶ Diakenen spelen een rol bij persoonlijke hulpverlening.
- ▶ Een bijzondere vorm van diaconaat is het jeugddiaconaat.
- ▶ Sociale en maatschappelijk zaken staat op de agenda van de diaconie,
- ▶ evenals allochtonen.
- ▶ Daarnaast kent het diaconaat nog een speciaal aandachtsveld, het werelddiaconaat. Deze punten zullen hierna worden toegelicht.

- ▶ De activiteiten in en betrokkenheid bij kerkdiensten komt tot uiting in de volgende activiteiten:
- ▶ Diakenen spelen een rol bij het voorbereiden en dienen aan de Tafel van de Heer (Avondmaal);
- ▶ Het inzamelen van de gaven, of het collecteren, zoals dat ook wel wordt genoemd is een taak van o.a. de diaconie. Zowel achter de schermen als voor de schermen speelt de diaconie een rol als het om de inzameling gaat:
- ▶ achter de schermen als de diaconie in samenspraak met het College van Kerkvoogden en de commissie ZWO de bestemmingen van de collectes bepaalt.
- ▶ Tijdens de eredienst, voor de schermen zou je kunnen zeggen, halen zij de diaconale collecte op.

- ▶ Door de diaconie wordt ingezameld om weer uit te delen. Ook dat is een vorm van delen, delen van liefdegaven wordt dat in de kerk wel genoemd. Het kan dan gaan om het inzamelen en uitdelen van geld, bloemen en voorbeden.
 - ▶ In sommige gemeentes doen de diakenen een deel van de afkondigingen en mededelingen, waarmee zij de gemeente voorlichten en stimuleren rondom diaconale thematiek.
 - ▶ Diakenen doen soms ook een deel van de voorbeden. De nood van de wereld spreken zij namens de gemeente uit voor God.
 - ▶ Op speciale (wereld)diaconale zondagen hebben zij contact met dienstdoende predikanten over de invulling van de dienst.
-
- ▶ Diaconaat is een opdracht aan de gehele gemeente, diakenen zijn voortrekkers, begeleiders en representanten. Daarom dienen deze geschoold te worden. De gemeente wordt diaconaal bewust gemaakt door goede voorlichting:
 - ▶ in de erediensten;
 - ▶ op gemeenteavonden en groothuisbezoeken;
 - ▶ in kerkenraadsvergaderingen
 - ▶ en ambtsdragervergaderingen;
 - ▶ in wijkkerkbladen en Op Weg (centrale kerkblad);
 - ▶ in de catechese.
-
- ▶ Voor haar dienst in de wereld is het van belang dat
 - ▶ de diaconie signalen opvangt van mensen en groepen die hulp of steun nodig hebben.
 - ▶ Daarom is het van belang dat de diaconie zelf alert is op wat er in de wijk speelt,
 - ▶ maar evenzeer dat zij goed contact onderhoudt met andere mensen en groepen die contacten hebben in de wijk. Daarbij valt te denken aan:
 - ▶ Hervormde Vrouwendienst;
 - ▶ verjaardagsfonds;
 - ▶ pastoraal bezoekwerk;
 - ▶ gemeenteleden. We noemen dit dat die diaconie vanuit de gemeente de wijk in gaat.
-
- ▶ De diaconie kan mensen op verschillende manieren steunen met persoonlijke hulpverlening. Zo kan steun worden verleend door geld of andere materiele steun te geven of door betrokkenheid te tonen, bemoediging te geven of andere vormen van immateriële steun. De manier waarop de steunverlening plaatsvindt hangt af van de mensen die de steun ontvangen. Binnen de diaconie wordt een organisatorisch onderscheid gemaakt in steun aan:
 - ▶ aan gemeenteleden: De wijkdiaken die de steun aanvraagt behandelt zal proberen met het gemeentelid een oplossing voor hun probleem te vinden. Dat betekent dat mensen soms worden doorverwezen naar Gemeentelijke Sociale Dienst, Maatschappelijk Werk, RIAGG, Rechtswinkels of andere instanties.

- ▶ aan niet-gemeenteleden: Bij steunverlening aan niet gemeenteleden gaat het meestal om financiële steun.
- ▶ De afwikkeling daarvan is gedelegeerd naar het zogenaamde Viermanschap, een groep van vier mensen vanuit de Hervormde Gemeente Zwolle, Gereformeerde Kerk Zwolle, Gereformeerde Kerk Zwolle-Berkum en Rooms-katholieke Parochie.
- ▶ bejaarden, alleenstaanden en langdurig zieken: In samenwerking met HVD, verjaardagsfonds en vrijwilligers worden bejaarden, alleenstaanden of langdurig zieken die thuis wonen diaconaal ondersteund.
- ▶ vakantiewerk: Veel mensen kunnen door medische, financiële of sociale omstandigheden niet op vakantie. Plaatselijke diaconieën houden soms een vakantie-week of geven een financiële bijdrage voor ouderen, gehandicapten of eenoudergezinnen of gezinnen met een kind met kanker. De diaconie is op verschillende wijze betrokken bij de volgende organisaties actief als het gaat om diaconaal vakantiewerk.
- ▶ kerktelefoon bandrecorderdiensten: Voor degenen die de kerkdiensten niet (of voor een langere periode niet) kunnen bijwonen bestaat de mogelijkheid van aansluiting op de kerktelefoon, waarmee de diensten vanuit de kerk rechtstreeks beluisterd kunnen worden. Naast aansluiting op de kerktelefoon bestaat de mogelijkheid de kerkdiensten te beluisteren via cassettebandjes. Deze voorziening worden verzorgd door de wijkraad van diakenen in samenwerking met het Kerkelijke Bureau
- ▶ Tot slot is er als persoonlijke hulpverlening de opvang en inloop.

- ▶ De opvang en inloop vindt op verschillende manieren en door verschillende instanties plaats. De diaconie onderhoudt contacten met deze instanties of is zelf initiatiefnemer hierin. Een aantal voorbeelden van opvang en inloop zijn:
 - ▶ In Zwolle wordt de opvang van thuis en daklozen behartigd door het Leger des Heils,
 - ▶ opvang van ex-psychiatrische patiënten wordt geboden door de stichting uitweg,
 - ▶ terwijl de Stichting blijf van mijn lijf en de Beredina Stoel stichting opvang bieden aan vrouwen met kinderen die niet meer thuis kunnen wonen.
 - ▶ Sinds een paar jaar heeft Zwolle een inloophuis De Bres.

- ▶ De Bres
 - ▶ is een laagdrempelige inlooplek in Zwolle.
 - ▶ In De Bres wordt een plek geboden waar een ieder die daar behoefte aan heeft een luisterend oor kan vinden bij een
 - ▶ aantal daarvoor opgeleide vrijwilligers. De doelgroep van De Bres valt niet onder een noemer te vangen. Iedereen die daar behoefte aan heeft kan er terecht voor een kopje koffie, een gesprek met vrijwilligers en/of bezoekers of een ogenblik rust.
 - ▶ Er wordt ruimte geboden voor zingevingvragen en religieuze behoeften.
 - ▶ Om jongeren bij het diaconaal werk te betrekken is in sommige wijken een jeugddiakon werkzaam die samen met de jeugdouders en een aantal vrijwilligers het jeugdwerk behartigt. Toch is jeugddiaconaat meer dan jeugdwerk. Het is:

- ▶ diaconaat voor jongeren,
- ▶ waar deze directe steun nodig hebben of in de problemen zitten, door scheiding van de ouders, verslaving of mishandeling;
- ▶ diaconaat door jongeren,
- ▶ die ingeschakeld kunnen worden bij het vrijwilligerswerk.

- ▶ Met een aantal instanties op het terrein van sociale en maatschappelijke zaken onderhoudt de diaconie contacten:
- ▶ De Zwolse kerken werken samen met Humanitas in de Werkgroep Welzijn en Levensbeschouwing (WWL), die contacten onderhoudt met zowel belangengroeperingen van uitkeringsgerechtigden,
- ▶ Zo lopen er indirecte en directe verbindingen tussen diaconie en
- ▶ het Krisiskomitee;
- ▶ Kerkvrouwen/Bijstandsvrouwen en
- ▶ De Arme Kant van Nederland, van Overijssel en van Zwolle. De Hervormde Diaconie ondersteunt de WWL financieel en personeel, omgekeerd steunt de WWL en de andere genoemde groepen de diaconie bij bewustwording rondom de arme kant van Zwolle.
- ▶ De Hervormde diaconie werkt samen met de gemeentelijke Sociale Dienst,
- ▶ Maatschappelijk werk en Thuiszorg en andere zorginstellingen
- ▶ De diaconie is betrokken bij vluchtelingen en asielzoekers, onder andere door haar contacten met INLIA. INLIA is een vrijwilligersorganisatie, ontstaan uit de betrokkenheid van lokale geloofsgemeenschappen bij het lot van uitgeprocedeerde asielzoekers. In 1987 kwam op een internationale conferentie een tekst tot stand waarin een appél gedaan werd op geloofsgemeenschappen om partij te kiezen voor asielzoekers en vluchtelingen. Door het ondertekenen van deze verbondstekst, het zogenaamde Charter van Groningen, geven geloofsgemeenschappen te kennen dat zij willen worden aangesproken op hun diaconale verantwoordelijkheid voor de vreemdeling in ons midden. INLIA ondersteunt lokale geloofsgemeenschappen die asielzoekers willen bijstaan en werkt aan de opbouw en uitbreiding van het netwerk van Charterondertekenaars. INLIA is vooral bekend door het kerkasiel waaraan ook Zwolse kerken hebben meegedaan.

- ▶ Tot slot is er nog het werkveld werelddiaconaat. Vaak werkt dit nauw samen met zendingscommissie en is ontwikkelingssamenwerking ook een onderdeel van het takenpakket. In dat geval wordt naar dit werkveld verwezen met ZWO: Zending, Werelddiaconaat en Ontwikkelingssamenwerking. Het werelddiaconaat is gericht op het structureel verbeteren van levensomstandigheden van de meest kwetsbare mensen en gerechtigheidsbevordering in alle continenten. De projecten helpen daadwerkelijk bij het opbouwen van een eigen bestaan. Projecten kunnen bestaan uit een klein krediet, voorlichting over voeding, een cursus om te leren lezen en schrijven, organisatie tegen schendingen van mensenrechten enz.

- ▶ In relatie tot de Derde Wereld, of Het Zuiden komt de thematiek van het delen dat binnen het diaconaat zo centraal staat scherp naar voren.
- ▶ Via de groepen voor Werelddiaconaat (en Zending) binnen de Hervormde Gemeente lopen ook projecten voor noodhulp.
- ▶ Bij het Werelddiaconaat gaat het om duurzame ontwikkelingen: menselijke omstandigheden en samenlevingen ontwikkelen zich in de richting van blijvende verbetering, die hulp van elders overbodig maakt
- ▶ en de onafhankelijkheid en menswaardigheid bevordert. Het gaat dan om langdurige en creatieve betrokkenheid bij het werk van partnerorganisaties.
- ▶ In de samenwerking met partnerorganisaties is het niet uitgesloten dat de hulpverlener tot hulpvrager en hulpontvanger wordt en er een relatie van wederkerigheid, van mens tot mens ontstaat, waarbij beiden ontvangers van de gedeelde genade worden.
- ▶ De stem van de doelgroep is in de projecten steeds richtinggevend. Dat kan voor de nodige ommekeer geven. In deze ommekeer is de diaken voorganger en aanjager, door de gemeente te informeren en voorlichting te geven.
- ▶ In Zwolle zijn (nog) enkele Oost-Europacommissies actief die ondersteund worden door de diaconie. De commissies proberen vaak in zo direct mogelijk contact met partners in Oost-Europa een bijdrage te leveren aan menswaardigheid en eerlijke verdeling van geld en goed.

- ▶ Al dit diaconale werk vraagt om organisatie. Die organisatie is weer te geven in een organisatiestructuur of organogram. Daarbij spelen een aantal partijen een rol: de wijkraden van diakenen. Het is het overleg van de diakenen binnen een wijk. Deze diakenen maken ook deel uit van de kerkenraad van de wijkgemeente, de wijkkerkenraad.
Daarnaast is er de Centrale Diaconie of het College van Diakenen. Binnen het college wordt weer het Moderamen van de Diaconie onderscheiden. Taken en onderlinge verhoudingen worden hierna toegelicht. Daarbij kijken we ook naar de plaats van de diaconaal predikant in dit plaatje.

- ▶ Het College van Diakenen, of Centrale Diaconie, vormt het bestuur van de diaconie van de hervormde gemeente. Vanuit alle wijkkerkenraden, wijkraden hebben diakenen zitting in het College.
Het College heeft een Moderamen, een soort dagelijks bestuur, dat de besluitvorming voorbereidt en het beleid aanstuurt.

- ▶ Het College van Diakenen heeft de volgende taken:
 - ▶ Op centraal niveau wordt diaconaal beleid ontwikkeld;
 - ▶ Het college stimuleert de wijkraden van diakenen in het voeren van diaconaal beleid op wijkniveau en wijkoverstijgend niveau;

- ▶ Besluiten met betrekking tot de financiële behoeften van de wijkraden worden in het College genomen;
 - ▶ Tevens vindt de goedkeuring van de begroting en jaarrekeningen van de Centrale Diaconie plaats binnen het college;
 - ▶ Tot slot hoort het tot de taken van het College om beleidsvoornemens van het Moderamen goed te keuren.
-
- ▶ De Hervormde Gemeente Zwolle heeft een aantal wijkgemeenten die ieder een eigen kerkenraad hebben, de wijkkerkenraad. De wijkkerkenraad wordt gevormd door de predikant, de ouderlingen (inclusief de kerkvoogden) en de diakenen. De diakenen van een wijkgemeente vormen tezamen weer de wijkraad van diakenen. Alle diakenen van een wijkgemeente hebben zitting in de wijkraad.
-
- ▶ De volgende taken horen tot het takenpakket van de wijkraad:
 - ▶ zij heeft de dagelijks zorg voor het diaconale leven in wijkgemeentes;
 - ▶ Zij verstrekt aan het College van Diakenen relevante informatie met het oog op het diaconale beleid. Dat kan zijn:
 - ▶ bijdrage aan het beleidsplan;
 - ▶ gegevens over de centrale diaconale begroting;
 - ▶ gegevens voor de jaarrekening.
 - ▶ Daarnaast behoort het tot de taak van de wijkraad om mede vorm te geven aan het lokale diaconale beleid;
 - ▶ en zij ondersteunt het College in het werven van middelen daarvoor.
 - ▶ Tot slot draagt de wijkraad bij aan de diaconale bewustwording van de gemeente, of om het anders te zeggen: ze herinnert de gemeente en haar leden telkens aan haar diaconale roeping.
-
- ▶ De onderlinge verhouding tussen wijkraden en Centrale Diaconie zijn enerzijds dat de wijkraden impulsen, opvattingen en behoeften doorgeeft aan de Centrale Diaconie.
-
- ▶ De Centrale Diaconie op haar beurt geeft informatie en advies aan de wijkraden.
-
- ▶ Binnen de organisatiestructuur van de diaconie heeft de diaconaal predikant ook zijn plaats. Hij is adviseur van zowel de wijkraden, als van de Centrale Diaconie en het moderamen. De diaconaal predikant is ook wijkpredikant, van wijk 11 in dit geval, en is daarmee tevens lid van een van de wijkkerkenraden.

- ▶ In de presentatie over de Scheppingskerkgemeente is uitgebreid stil gestaan bij de functie en persoon van de diaconaal predikant. In deze presentatie sommen we zijn taken volgens het beleidsplan op. Hiermee volgen we ons schema om de verschillende participanten uit het organisatiediagram nader te beschrijven naar hun taken.

- ▶ Die taken zijn de volgende:
 - ▶ Naar het College van Diakenen heeft de diaconaal predikant
 - ▶ een inhoudelijke en begeleidende rol.
 - ▶ Hij ondersteunt het College in de ontwikkeling naar een beleidsmakend college.
 - ▶ Binnen het Moderamen van de Centrale Diaconie is de diaconaal predikant: adviseur met betrekking tot het diaconaal beleid op stedelijk niveau;
 - ▶ Naar de wijkraden geredeneerd is de diaconaal predikant betrokken bij de uitvoering van werkzaamheden, binnen de grenzen van het beleid.

- ▶ De diaconie onderhoudt verschillende contacten, we onderscheiden ze hier als contacten binnen de kerken, contacten met diaconale organen en contacten met instellingen. Allereerst besteden we aandacht aan de contacten binnen de kerken.
 - ▶ Allereerst heeft de diaconie contacten met de ambtsdragervergadering, logisch want de diakenen zijn immers zelf ambtsdragers.
 - ▶ De diaconie onderhoudt nauwe contacten met het kerkelijk bureau. Eén van de medewerkers van het Kerkelijk Bureau heeft het diaconaat als takenpakket; we komen hier later nog eens op terug.
 - ▶ Daarnaast zijn er contact met de redactie van Op Weg, het kerkblad van de Samen op Weg-kerken in Zwolle. De diaconie verzorgt hierin een eigen rubriek.
 - ▶ Binnen de Hervormde Gemeente Zwolle is een wijkgemeente van Gereformeerde Bondssignatuur. De Gereformeerde Bond heeft in tal van zaken haar eigen contacten en instanties, o.a. op het gebied van zending, missionair werk, werelddiaconaat. De diaconie op haar beurt onderhoudt de contacten met de Gereformeerde Bond.
 - ▶ Tot slot melden we hier de contacten die de diaconie heeft met andere kerkverbanden. Een daarvan is het Diaconaal Overleg van Zwolse Kerken (DOZK), waarin naast de hervormde diaconie o.a. de lutherse en gereformeerde diaconie deelnemen.

- ▶ Binnen haar contacten met diaconale organen onderscheiden we:
 - ▶ contacten met landelijke diaconale organen (denk aan het Landelijk Dienstencentrum in Utrecht);
 - ▶ contacten met provinciale diaconale organen (denk hierbij aan het Regionale Dienstencentrum in Heino);
 - ▶ Stichting voor welzijnsbevordering en maatschappelijk activeringswerk.

- ▶ De diaconie onderhoudt contacten met instellingen, dat kunnen bestuurlijke contacten zijn en/of contacten met het oog op overleg. Een aantal voorbeelden zijn:

- ▶ contacten met verzorgingshuizen,
 - ▶ zoals de Rivierenhof in Zwolle Noord en de Molenhof in Assendorp;
 - ▶ contacten met verpleeghuizen
 - ▶ zoals het Zonnehuis aan de Zwarte Water allee en Zandhove in Zwolle-Zuid
 - ▶ contacten met de Vereniging Kinderzorg
 - ▶ Contacten met stichting Thuiszorg IJssel-Zwartewater;
 - ▶ en tot slot vermelden we hier de contacten met Stichting Welzijn Ouderen Zwolle en de Vrijwilligerscentrale, maar er zijn nog veel meer contacten met instanties in Zwolle.
-
- ▶ Naast de formele taken van de diaconaal predikant zoals die zojuist zijn beschreven, kan ook zijn inbreng en bijdrage aan het diaconaat worden genoemd. We noemen daarvan drie punten, bij wijze van indeling.
 - ▶ De diaconaal predikant stimuleert het diaconaat o.a. door
 - ▶ het aandragen van beleidszaken aan de diaconale en andere organen binnen de kerk;
 - ▶ Hij zet de diaconale en sociale thematiek op de agenda van de kerk;
 - ▶ hij ontwikkelt de diaconale spiritualiteit.
 - ▶ Als vertegenwoordiger van de diaconie onderhoudt hij contacten met o.a.
 - ▶ andere kerken
 - ▶ andere religies, met name islam en jodendom, of moskeeën en synagoge, zo u wil;
 - ▶ instanties op het terrein van welzijn en sociale thematiek
 - ▶ Tot slot is de diaconaal predikant ook uitvoerder van diaconaat in alle directe activiteiten die hij uitvoert.
-
- ▶ Al eerder wezen we op contacten met het kerkelijk bureau van de Hervormde Gemeente. Het Kerkelijk Bureau is inhoudelijk betrokken bij het diaconaat door:
 - ▶ het voeren van de administratie;
 - ▶ het voorbereiden en uitvoeren van besluiten rondom diaconaat;
 - ▶ het bureau verleent ondersteuning aan de diaconaal predikant;
 - ▶ en handelt diaconale zaken af, zoals steunaanvragen.

3 Scheppingskerk en diaconie

[Openingsdia is de titeldia met Scheppingskerk en diaconie. Na het doorklikken van deze dia volgen een aantal dia's met foto's elkaar automatisch op.]

- ▶ Tussen de Scheppingskerkgemeente en de diaconie lopen een aantal verbindingslijnen. De belangrijkste zijn die van het
- ▶ diaconaal predikant en de
- ▶ diaconaat.

- ▶ De diaconaal predikant is
- ▶ voorganger van de Scheppingskerkgemeente voor een deel van zijn taak
- ▶ en daarnaast diaconaal predikant voor heel de hervormde gemeente Zwolle (of beter, zoals we eerder hebben beweerd, diaconaal predikant voor de hele gemeente Zwolle).
- ▶ In zijn contacten met de samenleving, instanties en mensen komt hij in aanraking met vragen, thematieken, problemen,
- ▶ die vertaald worden naar beleidsvragen richting Centrale diaconie en wijkraad van diakenen naar de ene kant
- ▶ en naar de spiritualiteit van de vierende Scheppingskerkgemeente naar de andere kant.

- ▶ Door de wisselwerking
- ▶ tussen diaconaal predikant, diaconie en Scheppingskerkgemeente worden bewegingen versterkt.
- ▶ De inspiratie en spiritualiteit die diakenen en diaconaal predikant opdoen in de vieringen en andere gemeenteactiviteiten spelen een stimulerende rol binnen de Diaconie. En;
- ▶ de activiteiten van de Centrale Diaconie en wijkdiaconie spelen een rol bij de vieringen en andere gemeenteactiviteiten in de Scheppingskerkgemeente.

- ▶ Het voorbeeld hiervan is de Bres.
- ▶ In zijn contacten met mensen en instanties rijpte bij de diaconaal predikant het idee van de Bres.
- ▶ Dat idee is van meet af aan breed uitgewerkt en werd breed gedragen. De thematiek zoals die uit de samenleving opkomt is vertaald in het beleid om te komen tot een laagdrempelige inloopplek met een interlevensbeschouwelijke bedding.
- ▶ De diaconie heeft het belang onderkend en zich hier op verschillende manieren voor ingezet.

- ▶ Tal van kerkmensen zijn betrokken en actief bij de Bres.
- ▶ In hun werk in de Bres doen zij ervaringen op die hun leven verrijken en hun geloof verdiepen. Hun geloof verwoorden en verbeelden velen van hen in kerkdiensten en vieringen, o.a. die in de Scheppingskerk. [accent]

- ▶ De andere verbindingslijn is die van het diaconaat. Diaconaat is meer dan alleen de activiteiten van diakenen. Diaconaat is de dienst van de kerk aan mensen en samenleving. Vanuit haar betrokkenheid op de samenleving.
- ▶ De samenleving speelt een belangrijke rol in de Scheppingskerk. Samenlevingsvragen komen op vele wijze aan de orde.
- ▶ De samenleving is voor de Scheppingskerk niet alleen het grote verband,
- ▶ maar meer concreet Zwolle,
- ▶ vaak ook verder toegespitst op Holtenbroek.
- ▶ Zo komen vanuit Holtenbroek vragen rondom rijkdom en armoede op de agenda van de kerk
- ▶ en vragen rondom de relaties tussen verschillende godsdiensten.
- ▶ Hieruit ontstaat de betrokkenheid bij mensen in de knel
- ▶ en de inzet rondom de groep Samen Leven Anders Geloven.

- ▶ Andere verbindingslijnen zijn o.a.
- ▶ contacten met burgerlijke gemeente,
- ▶ reis naar Auschwitz met catechisanten en
- ▶ uitwisseling met Ghana.

- ▶ Kortom:
- ▶ er is niet alleen sprake van verbindingslijnen tussen diaconie en Scheppingskerk.
- ▶ De lijnen zijn eerder aanjagers of stimulansen voor diaconale spiritualiteit. Een diaconale spiritualiteit die zijn uitstraling kan hebben en heeft voor Zwolle en haar kerken en gelovigen.